

GEORGES VANIER

Kanada leendő kormányzója 1888-ban született. Édesapja francia, édesanyja ír volt; jól beszélt franciául és angolul is. Középiskoláit a montreáli jezsuiták akkor induló angol intézetében végezte; az ügyvédi diplomát Québec városában, a francia nyelvű Laval-egyetemen szerezte meg. Értelmes, jól tanuló diák; aprólékosan lelkiismeretes, kötelességtudó, egyeneslelkű egyetemista; és ilyen marad egész életében.

Otthonról hozott vallásosságát is a kötelességtudat jellemezte: Isten félelme, és nem Isten szeretete volt benne az alapvonás. Templomba járt, de évenként csak kétszer-háromszor gyónt és áldozott; akkoriban így volt ez szokás. 21 éves volt, amikor X. Pius pápa körlevelet intézett az egész Egyházhoz a gyakori szentáldozás előmozdítására. Hosszú időbe telt, míg ez az „újítás“ átment a gyakorlatba.

Alighogy letette ügyvédi vizsgáit, kitört a háború. 1914-1918-ig katonáskodott. Az értelmes és talpig becsületes fiatal tiszt kitűnt bátorságával. Többször megsebesült; kitüntetésekkel feldíszítve tért haza. De sebesült lábával rengeteg baja volt; végül is féllábát le kellett operálni. Fiatalon féllábbal sántikálva indult a jövő felé.

A háború után rövid ideig egy ügyvédi irodában dolgozott, de unalmasnak találta az irodai életet.

Mikor a Királyi 22. Ezredet újjáélesztették, elhatároztam, hogy visszamegyek a hadseregbe. Fölmentem Ottawába Sir Arthur Curriehez, a hadsereg akkori főfelügyelőjéhez, és azt mondtam neki, helyesebben azt kérdeztem tőle, hogy talál-e helyet számomra az Ezredben. Nevetni kezdett; kedvesen, de kinevetett. „A féllábát elvesztette“ — kezdte. „Tudom — válaszoltam —, de nincs szüksége néhány olyan tisztre, akinek esze is van, nemcsak lába?“ Azt hiszem, tetszett neki a — szerénységem! Mikor elváltunk, semmi eredményt nem várhattam. Jót neveltünk és mind a ketten tudtuk, nincs remény. Legalább is én úgy véltem. Három hét múlva kineveztek az ezred alparancsnokának.

Pár év múlva Kanada akkori kormányzójának szárnysegédje lett és Ottawában élt. 1928-ban a genfi Népszövetség katonai szakértője. 1930-tól a 2. világháború elejéig Londonban lakik a család, ő a kanadai High Commissioner titkára. Innen Párizsba kerül: miniszteri rangban Kanada követe. 1940-ben, amikor a németek elfoglalják Párizst, menekülnie kell. A londoni bombázások idején Kanadát képviseli Charles de Gaulle menekült ellenkormányánál. A két katona nagyon becsülte egymást.

1942-ben ismét Kanada földjén találjuk: a québeci katonai kertület parancsnoka. A háború befejeztével újból Párizsban teljesít szolgálatot: Kanada követe. A külügyi szolgálat emberei közül egyesek panaszkodnak rá, hogy úgy irányítja a követséget, mintha katonai parancsnokság volna. Tíz éven át marad ezen a poszton. Legidősebb fia közben belépett trappistának a Montreáltól nem messze fekvő okai kolostorba.

1954. jan.1-től nyugdíjba vonul; 66 éves ekkor. Hat nehéz év következik. Gyenge szervezete kezdi érezni az öregség súlyát, és főképpen nincs munkája, ami lekötne. Szerényen él feleségével Montreálban egy lakosztályban. 72 éves, amikor Lester Pearson miniszterelnök nem-hivatalosan érdeklődik, hogy ha a királynő kinevezné Kanada kormányzójának a következő öt esztendőre, elfogadná-e. Egy magánlevélből tudjuk meg, hogyan érzett és hogyan döntött:

Egyelőre semmi hivatalos megerősítés sincs kinevezésemről, de a felelősség ólomterhét hozza magával. Egyedül a Szentlélek szerető jóságára támaszkodom majd. Minden Jézus kezében van. Legyen meg az ő akarata. Nem kérdeztem meg az orvosomat, hogy egészségem megengedi-e ekkora felelősség vállalását. Nem akarom orvosi igazolványtól függővé tenni az elfogadást. Egyszerűen azt mondtam Jézusnak: „Őszintén hiszem, hogy kötelességem elfogadni. Tudom, hogy Te megadod a szükséges erőt, ha az a kívánságod, hogy teljesítsem a rámbízott küldetését. Ha ennek ellenkezője igaz, és az volna a kívánságod, hogy ne vállaljam ezt a posztot, akkor nem fogsz megsegíteni. Akármű is a te akaratod, előre elfogadom.“ Így minden egyszerű és nyílegyenes; egy cseppet sem aggódom, hiszen Isten kezébe tettem a sorsom.

Három hónap múlva beiktatták Kanada 19. kormányzójának. Hivatalos címerébe élete értékeit és eszményeit próbálja belesűríteni. A sisak felett a honfleuri templom tornya: azé a francia kikötőé, ahonnan ősei Kanadába vitorláztak, a Szajna torkolata mellől, Lisieux szomszédságából. A québeci falvak templomtornyai is ilyenek. Az ég felé nyúló torony különben is olyan, mint az imádkozó kezek, és Vanier tábornok értékrendszerében a lelki dolgok állnak a legmagasabb helyen. A címer alsó részében a québeci citadella. Ez a hely egész Kanada kapuja, a 22. ezred parancsnokának székhelye. A középsávban két kard emelkedik a citadella fölé: kardok védik ezt az országot, de utalás ez arra is, hogy a kormányzó katonának tudta magát; féllába, fájdalmi naponta emlékeztették katonavoltára. A címer felső részében jobbról és balról a stilizált liliom és háromlevelű lóhere francia és ír őseire emlékeztet, de arra is, hogy Kanada francia és angolnyelvű népek szövetségéből jött létre. A felső rész közepén álló törpe tölgy jelentéséről hallgatott a kormányzó, mikor magyarázatot kértek tőle. Helyette belefogott az alsó körirat magyarázatába: „Fiat Voluntas Dei“ — legyen meg az Isten akarata. Ez volt élete utolsó 30 évének legfőbb törekvése, leggyak-

rabban visszatérő mondata. Mit jelent hát a törpe tölgy? Fatimát jelképezi: a három kis pástorgyermeknek egy tölgy fölött mutatkozott meg a Szűzanya. Így foglalta be címerébe a Szent Szűz iránti tiszteletét, de hogy másvallású embertársai érzékenységét ne sértse, a magyarázatot megtartotta magának. Ha útja a Pireneusok felé vezetett, Lourdesot mindig útbaejtette.

Az öt év elteltével nem váltották le. Hét évig volt Kanada kormányzója. Azt szerették volna, és ő is úgy szerette volna, hogy az Expo '67-en (világkiállításon) ő fogadja a külföldi államföket és követeket. Mihelyt tudatára ébredt, hogy gyenge szíve a legnagyobb erőfeszítéssel sem bír megfelelni ennek a megerőltetésnek, azonnal beadta lemondását. Két napra rá meghalt, 79 éves korában.

Ez röviden élete külső kerete. De hogy belül a lelkében mi lakott, arról csak keveseknek volt fogalmuk.

+

Mikor meghalt, mindenki úgy érezte, hogy egy evangéliumi értelemben vett „igaz ember“ távozott el közülük. Csodálatos egyszerűség, béke, derű, jószívű melegség, humor, őszinte érdeklődés és szolgálatkészség sugárzott ebből az udvarias, fegyelmezett, a kötelességérzet és küldetés tudat nagy fokával megáldott diplomata katonából. De lelki mélységei és problémái még családja előtt is rejtve maradtak. Magánlevelezése rendezése közben bukkantak papírdarabokon nagy gonddal fogalmazott és leírt lelki jegyzetekre. Nem közlésre szánta őket, csak saját magát akarta emlékeztetni Isten nagy kegyelmeire. Amit addig csak sejtettek, arról megbizonyosodtak: lelki élete volt közéleti nagyságának a forrása.

A csodálatos belső béke, nyugalom és derű egy élet hosszán át tartó önfeigyelmzés, állandó erőfeszítés és lassú haladás eredménye volt. Ezt a fejlődést próbáljuk most bemutatni.

Becsületes és jellemes ember volt mindig. Hitéhez is hű volt, vasárnap misét nem mulasztott, de hite hosszú időn át mélyebben nem inspirálta. A káromkodástól viszont mindig borzadt.

Lelki életének igazi fejlődése csak 1938 nagypéntekén indult meg; 50. évét taposta ekkor. Tudta, hogy felesége mélyen vallásos. Az újságban lapozgatva észreveszi, hogy felesége kedves szónoka, a híres skót jezsuita Stewart fogja mondani a nagypéntek délutáni beszédét London egyik közeli templomában. Rögtön fölhívja rá felesége figyelmét. „Szeretném meghallgatni; te nem jössz velem?“ — kérdezi felesége. Nem éppen lelkesen, inkább udvarias figyelmességéből rászánja magát. A beszéd alap gondolata lelkébe markol: „Hisszük, hogy Krisztus a ke-

reszten szenvedett és meghalt értünk, mert szeretett, vagy nem?“ Az ájtatosság után a templom ürtülni kezdett; Vanier alig bír fölcsoúdni, érzései úgy elhatalmasodnak rajta. Rövidesen ezután fölkeresi Fr. Stewartot és elmondja neki, hogy beszéde hatására élete egész irányát megváltoztatta. Először döbbsent rá, hogy Isten mennyire szereti az embert. Ettől fogva felesége közt és közte mély lelki szálak fűződtek, és egymás segítői lettek a lelki fejlődés útján.

Nemsokára heti áldozó lett, sőt megkérte feleségét, hogy naponta elkísérhesse misére. Ettől kezdve, hacsak tehette, mindennap magához vette Krisztus testét; a szeretet jegyében kívánt élni. A londoni bombázások alatt energiát nem kímélve naponta misére ment; ha nem mehetett, igyekezett legalább szentáldozáshoz jutni. — Mikor kormányzó lett, az egyik szobát kápolnának rendezték be; reggel oda ment misére a család. A kormányzó soha nem ment el az ajtó előtt úgy, hogy be ne nyitott volna az Oltáriszentség köszöntésére.

A kormányzói beiktatása utáni napokban ezt írta egyik levelében: „Remélem, nemsokára lesz oltárunk, ahonnan Krisztus Király fog uralkodni. Neki adom majd házam kulcsait, neki adom át helyemet; megkérem, hogy ő foglalja el trónomat, és engedje meg, hogy lábainál szolgáljak.“

A napi áldozás mellett férj, feleség szükségét érezte, hogy naponta félórát csöndben, személyes imában töltsenek. 1944-től élete végéig ragaszkodott ehhez a félórához, rendkívül elfoglalt, hivatalos ügyekkel túlszűfolt napirendje ellenére. Ha valami miatt elmaradt, igyekezett a nap folyamán pótolni. Olykor megesezt, hogy mikor gyermekei jóéjszakát kívánni jöttek, összekulcsolt kezekkel találták.

Pedig sokszor szemmeláthatóan fáradságába került, hogy a félórát kitöltse. Nézegette az óráját, letelt-e már a 30 perc. De akár könnyű volt az összeszedettség és édes a béke, akár szórakozottsággal és unalommal küzdött, hű volt az isteni találkához.

+

Mi volt imádságának a tartalma? Ez Isten és a lélek titka. Csupán következtetni lehet rá néhány jegyzetéből, leveléből, lelkiolvasmányai-ban aláhúzott sorokból.

1952 Nagyboldogasszony napjáról van keltezte a párizsi követ következő följegyzése (a följegyzés ténye sejteti, hogy fontos dátum ez lelki fejlődése történetében):

Ma, mint máskor is, azzal kezdtem: megköszöntem Istennek, hogy megengedte, hogy fölkereshettem. Aztán, szokásomhoz híven, elmondtam neki: eljöttem imádni Öt, az ég és föld Teremtőjét. Egy-két perc múlva — az időben nem vagyok biztos — azt mond-

tam neki, hogy (a) egyre inkább szeretni akarom; (b) tudom, hogy szeret engem; (c) mutassa meg, hogyan szerethetem, mert nem tudom, és segítségére szorulok. Ekkor jött a meglepetés: kezdtem mondogatni — izzón és önkéntelenül —, hogy szeretem, és hálás vagyok, hogy kegyelméből így szerethetem. Egyideig egyszerűen képtelen voltam a (d) pontba belekezezni; csak ismételtettem, hogy szeretem és egyre inkább szeretni kívánom.

A második pontra egyáltalán nem került sor. Ez rendszerint az volt, hogy akaratomat az ő akaratához kívánom igazítani. Ezután kegyelmeket szoktam kérni bizonyos személyek számára, akik szenvednek, vagy különféle okoknál fogva Isten segítséget kérik.

Imaélete mélyül, egyszerűsödik. 1952 november végén ezt jegyzi föl:

Félórás imáimban mostanában azt kértem, hogy úgy szomjazzam Öt, mint ahogy Ő szomjaz engem, de mindig volt benne valami határozatlanság és féltékenység. Ma reggel a szentáldozás után mindez elmúlt. Éreztem, hogy Krisztus bennem van és én őbenne; ő növekedhetik és én kisebbedhetem annyira, hogy azt mondhatja rám idővel: „Ez az én testem.“ Ezentúl határozott bizalommal mondom: „Krisztus, engedd, hogy úgy szomjazzalak, amint Te szomjazol engem“.

1953.márc.11-i jegyzete mutatja, hogy néha túlment a szokásos félórán. Követi minőségben Rheimsbe kellett utaznia. „6 után fölébredtem, s azonnal megkezdődött a szív szerető imája, minden erőlködés nélkül, és tartott egészen 7 óráig.“ Folytatódott ez a mise, a feleségével közös elmélkedés és a székesegyház meglátogatása alatt is. „6 — fél 12-ig a kegyelem édes érintéseit többször megtapasztaltam.“

1953 pünkösdjét egyik barátjuk villájában töltik Vézelay-ban. Ez a pünkösdi lelki életének új, kiemelkedő állomását jelenti.

A fél 8-as mise és a reggeli után egyik beszédemen szándékoztam dolgozni egy keveset. Szobámba mentem papírjaimmal, és bezártam az ajtót. Egészen önkéntelenül a Szentlélek segítségét kezdem kérni, de úgy, amint még soha nem tettem, a szív egészen egyszerű, közvetlen, nyílt és szerető imájával. Meg vagyok róla győződve, hogy a Szentlélek Isten hatott rám és működött bennem. A múltban szív-imám általában Jézushoz intéztem, aki egészen társam lett. De ma reggel, amikor a Szentlélekhez folyamodtam, szokatlan módon az Atyaistenhez és a Szentháromságához is imádkoztam, mintha ők — akárcsak Jézus — olyan lények volnának, akikkel személyes kapcsolatot építhetek ki. Buzgón imádkoztam Nagyasszonyunkhoz is. A kegyelem édes érzései sokszor megérintettek ez alatt az idő alatt, ami körülbelül egy órahosszat tartott.

Sokszor mihelyt felébredt, imádkozni kezdett. Egyes jegyzetei arra vallanak, hogy Isten jelenléte eleven, szinte tapintható valóság volt számára a nap jórészeiben. Minden jel arra mutat, hogy élete útjait Istennel járta.

Lelkiélete gyermekien egyszerű, kristályos lett: „Tegnap reggel 7-kor hagytam el a lakást (montreáli nyugdíjas otthonát). Minden előzetes megfontolás nélkül Jézushoz kezdtem beszélni, mintha mellettem volna, — éppenúgy, mint egy régi jóbaráttal tenném. Arról beszéltem neki: mennyire örülök, hogy Vele mehetek misére. Először sikerült ilyen könnyedén eltársalognom Jézussal — minden erőfeszítés nélkül.“

Nehogy azt gondoljuk, hogy az ima mindig könnyű volt számára. Csak ritkán jegyezte föl ima-élményeit: akkor, amikor kivételes könnyedséget, örömet tapasztalt. De legtöbbször a pusztá hitre kellett támaszkodnia. A Vézelay-i pünkösöd előtt, húsvét napján ezt jegyzi föl: „Ma reggel, még az ágyban, fölkelés előtt a szív rövid imája után azon kaptam rajta magamat, hogy arra kértem Jézust, fogjon kézen és vezessen át a sötétségen . . . A nap folyamán elolvastam ‚A lélek sötét éjszakájának‘ 2. rész 16. fejezetét, és nagyon meglepett Keresztes Szent János világos és meggyőző magyarázata erről a sorról: ‚Sötétben és biztonságban voltam‘.“

Elete utolsó hat évében hatszor olvasta el Lisieux-i Szent Teréz önéletrajzát. Az utolsó lapon pontosan följegyezte, mikor és hol fejezte be az olvasást.

Ez a közéleti szereplésbe bedobott ember, aki folyton államférfiakat, küldöttségeket fogad és jelentéseket hallgat, Kanada minden zugába utazik és beszédekert tart — lelki életét a lelkiélet nagymestereinek írásaiból táplálja.

Kormányzói beiktatásán beszédét így kezdi: „Első szavam imádság. Aldja meg a Mindenható Isten azt a szent küldetést, amit a Királynő Öfelsége rám bízott. Cserébe Isten erejéért gyengeségemet ajánlom föl.“

Erő a gyengeségben, Isten ereje az ember gyöngeségében: ez a szentpáli gondolat napi tapasztalata Vanier tábornoknak. A kormányzói ki-nevezés és a beiktatás közé eső időben ezt írja egy kármelita apácának, felesége barátnőjének:

Vannak időszakok, amikor nagyon erősnek és magabiztosnak érzem magam, főképpen a nyilvánosság előtt, — és ez fontos a mások jelenlétében. De vannak olyan pillanataim, amelyekről környezetemnek sejtelve sincs, amikor a kimondhatatlan gyengeség és tehetetlenség érzése üli meg a lelkem. Ilyenkor mikor Jézus meghúzza a pórázt, hogy emlékeztessen semmisségemre, azt mondom neki: „Jézus, én ráhagyatkozom irgalmas szeretetedre.“

Egy év múlva hasonlóképpen ír: „Igyekszem magamat teljesen föl-adni és az isteni Gondviselés kezébe helyezni. Érzem, hogy egyedül a gyengeségben tudom megdicsőíteni Istent. A kimerültség gyakran rám-súlyosodik.“

Jól tudta, hogy az igazi alázattal együttjár a határtalan bizalom. Ezért gyengeségei ellenére is kész volt mindarra, amit hivatala megkívánt tőle. „Ha hisszük, hogy az Úr a mi erősségünk, miért ne tenénk úgy, amint hisszük?” — De Caussade híres könyvéből (Ráhagyatkozás az isteni Gondviselésre) kigépettette az egyik oldalt és ezt éjjeliszekrényén tartotta: „A valóban Istenre hagyatkozó lelkek nem foglalkoznak folyton a maguk bajaival. A lelki erőnek rendkívüli hatása van a gyöngye test fönttartására; és egy év nemesen és nagylelkűen többet ér, mint az aggódo ápolgatás századai.“

Ez a teljes Istenre-hagyatkozás tette őt kiegyensúlyozottá, derüssé és nyugodttá, a mások bajai iránt érzékeny, aktív emberré. A legnagyobb kitüntetések között is Isten alázatos szolgájának tartotta magát.

Volt szeme mások rejtett hősiességének és bátorságának észreveszésére, mert maga is a folytonos erőfeszítés állapotában élt. Operált lába gyakran fájtt és minden lépés erőlködésbe került. Néha még az állás is kimerítette. De e miatt nem maradt el semmiféle kötelesség teljesítése sem. Ugyanazzal a kemény bátorsággal nézett a szenvedések elé, amivel a harctéren küzdött.

„Igyekvés, igyekvés és még több igyekvés, minden nap, minden órában, minden percben . . . Azt merem állítani, ha nem is szó szerinti értelemben, hogy talán inkább kedvemre van az erőfeszítés siker nélkül, mint a siker erőfeszítés nélkül“ — mondta egy kollégium diákjainak.

Önfegyelmezettsége csodálatos volt. Gyakran kérte környezetét, hogy ha észreveszik rajta „az öregkor hibáit“, az állandó panaszkodást és zsörtölődést, fájdalmainak siratását, csak figyelmeztessék, és azonnal abba fogja hagyni. A figyelmeztetésre nem került sor; egyáltalán nem zsörtölődött, mindig nyugodt, derűs, mókás volt, a szíve fiatal. Ritkán, türelmetlenségében fölforrt a haragja, de hamarosan csupa humor volt ismét.

Amint imájában egészen közvetlen és egyszerű lett, ugyanígy az emberekkel való érintkezésében is. Imájában először csak alázatosan kérte Jézust, hogy cseréljen vele is szívet, amint Alacoque Sz. Margittal tette; később megélte, hogy annyira egyesültnek érezte magát Urával, mintha valóban szívet cseréltek volna. Ugyanígyen közel jutott az emberszívekhez is.

Olvasmányaiban aláhúzva találták az „egyetemes testvér“, „minden ember testvére“ szavakat.

Hosszú éveken át látogatott és segített egy öreg, beteg asszonyt, volt tanítója leányát. Mint követ gyakran fölkereste a kórházban egyik volt alkalmazottját, aki rákban szenvedett. Évente többször kiutazott Párizsból Chantillyba, hogy fölkeresse egy volt montreáli tanárát, az öreg Gaume atyát. Nyugdíjas idejében többször visszautazott Párizsba. Nagy gonddal előre elkészítette a látogatások listáját. A listán első helyen francia sofőrje és hindu masszírozója szerepelt; de ezen csak azok csodálkoztak, akik nem ismerték.

A rendelkezésére bocsátott szerény összeggel nem takarékoskodott, mikor jótékonyaságról volt szó. Olykor megtörtént, hogy egyes segélyalapokat előre elajándékozott, bankárai jóindulatára számítva. A rászorulókat a világ minden táján segítette, a missziókat nem is említve.

Fogadásokon és audienciákon mindenkivel otthonos, baráti hangot ütött meg a kormányzó és felesége. Vendégeikből a bennük rejlő legjobbat hozták felszínre. Azt a finom figyelmességet, amelyet a Vanier-család tagjai egymás iránt tanúsítottak, egyre szélesebb körre terjesztették ki. A visszaemlékezők és hálálkodók írásaiban a „meleg, mély emberség“ szavak és ehhez hasonlók térnek vissza újra meg újra.

Québec város anglikán főpapja, Guy Marsten, a temetésen így jellemezte Georges Vanier életét: „Szeretetben, a legnagyobb keresztény erőben Vanier kormányzó nem szűkölködött. Élete a szeretetbe volt beágyazva. Szerette családját és gondját viselte; szerette Egyházát és híven szolgálta; a végsőkig szerette és szolgálta hazáját. Szeretett miniket és főként gyermekeinket; és mi tudtuk ezt, és szerettük érte. Mindez azért volt lehetséges, mert mindenek felett szerette Istent. Ez a szeretet átjárta egész életét, és ez szabta meg élete útjait.“

Ragyogó karriert futott be, de mindig megmaradt szerénynek. Katonaember volt és katonás ember volt, de a szíve arany: mindenki barátjának érezte. Csak ő maga érezte gyengeségeit, s ha mégis megállta helyét, Isten erejének tulajdonította. Testi erejének, szellemi képességeinek és kegyelmi életének fogyatékoságait napról-napra tapasztalta, és folyton azon csodálkozott, hogy Isten ilyen gyöngye eszközöket használ fel arra, hogy jót tegyen. Gyengeségein keresztül Isten ereje tükröződött.

Irodalom: In Weakness, Strength. The spiritual sources of Georges P. Vanier, 19th Governor-General of Canada (1888-1967), by his son, Jean Vanier. Griffin House, Toronto, 1969.

Speaight, Robert: Vanier. Soldier, Diplomat and Governor General. Collins, Toronto, 1970.